

JAARBOEK

VAN HET

EUROPEES

GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN

PENNINGKUNDE

20
16

INHOUDSTAFEL

Verantwoordelijken van het EGMP	I
Afdelingen van het EGMP	II
Verslag van de AV van het EGMP FV in Tienen (28/V/2016)	VI

Laurens AERNOUT

Misslagen met incuse eigenschappen	1
------------------------------------	---

Luk BEECKMANS *ET AL.*

Een muntdepot uit de vroege 20 ^{ste} eeuw in Heverlee (Vlaams-Brabant)	11
--	----

Hendrik DE BACKER

Een loden penning van de Onze-Lieve-Vrouw-kerk van Onze-Lieve-Vrouw-Waver	27
--	----

Hendrik DE BACKER & Raf VAN LAERE

Brabantse of Mechelse draken in een kleine muntschat van Borgloon uit de tweede helft van de 12 ^{de} eeuw	31
---	----

Willy GEETS

Maximiliaan, feodaal monarch, en zijn efemere muntslag in Mechelen (1485-94)	39
---	----

Arnaud GRISPEN

Een bijzondere Portugees/Nederlandse vondst op Vlaamse bodem	81
--	----

Paul HUYBRECHTS

De productie van Paul Huybrechts – Een selectie van recente creaties	85
---	----

Jan MOENS

Leopold Wiener verstrooid?	115
----------------------------	-----

Eddy SCHUTYSER

- Munten gevonden op de site van het 'Blauw Kasteel' of
Beverhoutshof in Moerbrugge 117

Huguette TAYMANS

- De prijspenningen van de Academie voor Schone Kunsten
te Gent van 1830 tot 1914 149

Luc VAN EECKHOUDT

- Sint-Christoffel, de beschermheilige van de reizigers en de auto-
mobile op medailles van de eerste helft van de twintigste eeuw –
Een bijdrage tot de religieuze numismatiek 179

Luc VAN EECKHOUDT

- Bert Gerresheim's medailles van Pater Friedrich Spee von
Langenfeld sj 195

RECENSIES

- AIMÉ HAECK, *De kleine Brabantse denieren van de dertiende
eeuw* (Willy Geets) – Jean-Claude MARTINY, *De eerste grote
zilveren munten in Vlaanderen* (Raf Van Laere) – Rudy DILLEN,
Kempisch noodgeld tijdens WO I (René Waerzeggers) 205

SINT-CHRISTOFFEL, DE BESCHERMHEILIGE VAN DE REIZIGERS EN DE AUTO-MOBILE OP MEDAILLES IN DE EERSTE HELFT VAN DE TWINTIGSTE EEUW. EEN BIJDRAGE TOT DE RELIGIEUZE NUMISMATIEK

Luc VAN EECKHOUDT

IN VERSCHILLENDE MEDAILLEVERZAMELINGEN treffen we medailles aan met de afbeelding van de populaire heilige Christoffel. We vinden ze ook nog terug in de auto of de vrachtwagen, aan een sleutelhanger, een halsketting, ... **HEILIGE CHRISTOFFEL BESCHERM ONS, OF SAINT CHRISTOPHE PROTEGEZ-NOUS** is alom gekend.

In deze veelheid van Christoffel-medailles werd mijn aandacht vooral getrokken door de bijzondere iconografie van het rijtuig, niet alleen de auto maar ook een vliegtuig, een schip, een trein, zelfs een (oorlogs)tank. Deze 'auto-mobile' (zelf-beweger of zelfstandig voortbewegend rijtuig om mensen, voorwerpen en/of dieren te verplaatsen) komt op de medailles van Christoffel voor vanaf de begintijd van de automobiel, zegge al vanaf het begin tot halfweg de twintigste eeuw en – merkwaardig – de afbeeldingen op de medailles evolueerden mee met de ontwikkeling van de rijtuigen, in het bijzonder de auto's.

Wie is nu eigenlijk deze populaire heilige Christoffel, de beschermheilige van de mensen-onder-weg, de reizigers?

Christophorus was een man met buitengewone lichaamsgestalte, een echte reus, die langs wonderbare wegen tot het christendom kwam ^[1]. Hij leefde in Kanaän (het huidige Turkije) in de 3de eeuw ten tijde van keizer Decius (249-251), die hem liet martelen en onthoofden ^[2]. Hij stierf een lange wrede marteldood. Zijn naamfeest wordt gevierd op 25 juli. Hij wordt ook vereerd in de oosterse liturgie (*Cynocephale*: mensenras met hondekoppen).

De naar hem genoemde Christophoren zijn eigenlijk christenen die Christus in zich (in hun hart) dragen.

^[1] J.J.M. TIMMERS, *Symboliek en Iconographie der Christelijke Kunst*, Roermond & Maaseik 1947, p. 891, nr. 2057.

Engelbert KIRSCHBAUM & Wolfgang BRAUNFELS, *Lexikon der christlichen Ikonographie* (LCI), Herder Rom, 1990, t. 5, k. 496 e.v.

Louis REAU, *Iconographie de l'Art Chrétien, t. III : Iconographie des saints A-F*, tw. Christophe, p. 304 : I. Légende, e.v., Paris, 1958.

Acta Sanctorum, juli, t. vi, tw. Christophorus.

^[2] Al. BUTLER, *Il Primo Grande Dizionario dei Santi secondo il Calendario*, Italië, 2003, tw. 25 luglio, p. 725: S. Cristoforo, martiri (? III sec.).

De legende van de Christus-dragende Christophorus ontstond pas in de Middeleeuwen.

Christophorus wou in dienst staan van de Heer en aanzag het als zijn taak arme reizigers en pelgrims over een gevaarlijke wilde rivier te dragen. En nu komt de vrome legende: eens diende hij een kind over te zetten; hij glimlachte om zo'n lichte last... maar, deze werd zwaarder en zwaarder; aan de overzijde aangekomen maakte het kind zich bekend als Jezus Christus, de Heer die als last de wereld(bol) droeg. Vanaf de 13de eeuw wordt hij nog enkel voorgesteld met het Christuskind op zijn schouders.

Zo is deze heilige de patroon geworden van de reizigers en van de onvoorziene dood^[3]. Daarom plaatste men zijn beeld groot en opvallend bij de ingang van de kerk. Voorbeelden zijn ons genoegzaam bekend: ik denk aan de Christoffel in de Sinte-Genovevakerk te Zepperen^[4] (fresco van 3 m hoog, 1509), of het nieuw ontdekte fresco (2008) in de Sint-Janskerk te Mechelen van honderd jaar vroeger^[5], het statische houten beeld (2,50 m hoog op sokkel, gepolychromeerd, 14de eeuw) in de Sint-Christoffelkerk van Racour (Raathoven), net over de taalgrens, en het prachtige beeld in de Sint-Christoffelkerk van Hannuit, met zijn vroeggotische wondermooie plooienvaak en S-beweging.^[6]

Langwerpige medaille, aan de hoeken afgebogen

Vz: beeld van Sint-Christoffel te Hannut – getekend MICHEL.

Kz: **SI. CHRISTOPHE** | ❖ **HANNUT** ❖

Afmetingen: 11 × 21 mm, wit metaal.

^[3] J. FRÈRE, *Volkskunde in Limburg*, Gent, 1992, p. 183.

^[4] M. BUYLE, *Middeleeuwse muurschilderingen in Vlaanderen*, Brussel, 1994, M en L Cahier 2, p. 176.

^[5] Dit fresco gaat terug tot 1400, de periode van vóór de Vlaamse Primitieven.

^[6] Het beeld van Racour staat in het inkomspitaal (donjon) van de kerk, is sterk gerestaureerd en overgepolychromeerd. Christoffel waadt door het water; bemerk de drie vissen in het water. Zijn stapstok en hand zijn blijkbaar vernieuwd. De achterkant is dichtgetimmerd en overschilderd. De sokkel is een imitatie van baksteen.

Het beeld van Hannuit staat afgebeeld in het boek J.J.M. TIMMERS, *Christelijke Symboliek en Iconografie*, Bossum, 1978, nr. 689: Christophorus (25 juli), p. 246 (afbeelding): Sint-Christoffel van de Sint-Christoffelkerk te Hannuit. Dit blijkt het grootste oude houten beeld van Europa te zijn stammend eveneens uit de 14de eeuw.

Een andere merkwaardige Christoffel is het prachtige en beroemde beeld bij de ingang van de Onze-Lieve-Vrouwbasiliek 'Sterre der Zee' te Maastricht, van de hand van Jan VAN STEFFENSWERT, ca. 1500, met in een venstertje in het beeld zijn zelfportret, of het gouden beeld van Sint-Christoffel dat pronkt op de toren van de Sint-Christoffelkathedraal te Roermond, alsook het beeld in de Sint-Lambertuskerk van Neeroeteren (eerste kwart 16de eeuw)^[7], de Sint-Christoffelkerk te Opgrimbie (15de eeuw)^[8], de Sint-Laurentiuskerk te Bochelt (einde 15de eeuw)^[9], en de alom gekende en prachtige gravures van Albert DÜRER (1511) of Martin SCHONGAUER (1470-1490)... om er maar enkele te noemen. Zelfs Jan VAN EYCK vereeuwigde hem in het beroemde retabel *Het Lam Gods*, de grote machtige figuur in rood gewaad, onderaan rechts afgebeeld: een echte reus!^[10] In de volkszeg hoort men dit soms nog: 't is *nen Christoffel*, wat wil zeggen: hij is een grote lange man, een echte reus^[11].

En vanaf het begin van de 20ste eeuw zien we deze afbeelding van de Christusdrager, samen met de opkomst van de *auto-mobile*, als hun beschermheilige uitgebeeld. Dit thema komt ook voor op de bedevaartvaantjes^[12]. Een mooiste voorbeeld vind ik nog steeds het stoffen driehoekige vaantje van St. Christophe Celles met de reus Christoffel die zegenend over de *auto-mobiles* hangt: vliegtuig, trein, autobus, personenwagens, qua iconografie, een typisch tijdsbeeld van het interbellum^[13].

Stoffen bedevaartsvaantje, Celles, ca. 1930 – afmetingen 22,2 × 38,5 cm – in donkerrood gedrukt op impermeabele stof, de boorden omstikt – schaal 15%

[7] J. VAN OVERSTRAETEN & J. GERITS, *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en cultuurhistorische encyclopedie van de Vlaamse gemeenten*, VTB Antwerpen, 1995, p. 668-669.

[8] *Ibid.*, p. 673.

[9] *Ibid.*, p. 139-140.

[10] P. SCHMIDT, *Het Lam Gods*, Leuven, 2005, p. 131.

[11] Gab. CELIS, *Volkskundige Kalender van het Vlaamsche Land*, Gent, 1923, p. 225.

[12] R. VAN DER LINDEN, *Bedevaartvaantjes. Volksdevotie rond 200 heiligen op 1000 vaantjes*, Brugge, 1986, tw. Kristoffel, p. 162 e.v. (K 94 – K 112).

[13] *Ibid.*, p. 167 nr. K 124.

Een ander bijzonder vaantje is dat van de Sint-Antoniuskerk te Heverlee (1949): **SINT KRISTOFFEL BESCHERM ONS OP ONZEN WEG**. Omheen de medaillon met de Heilige Christoffel zien we allerlei voertuigen: in de lucht twee vliegtuigen, onderaan: drie auto's, twee fietsen en een bromfiets die voorbij het Sint-Antoniuskerkje rijden. Bemerkt de vaantjes op de auto en de bromfiets.

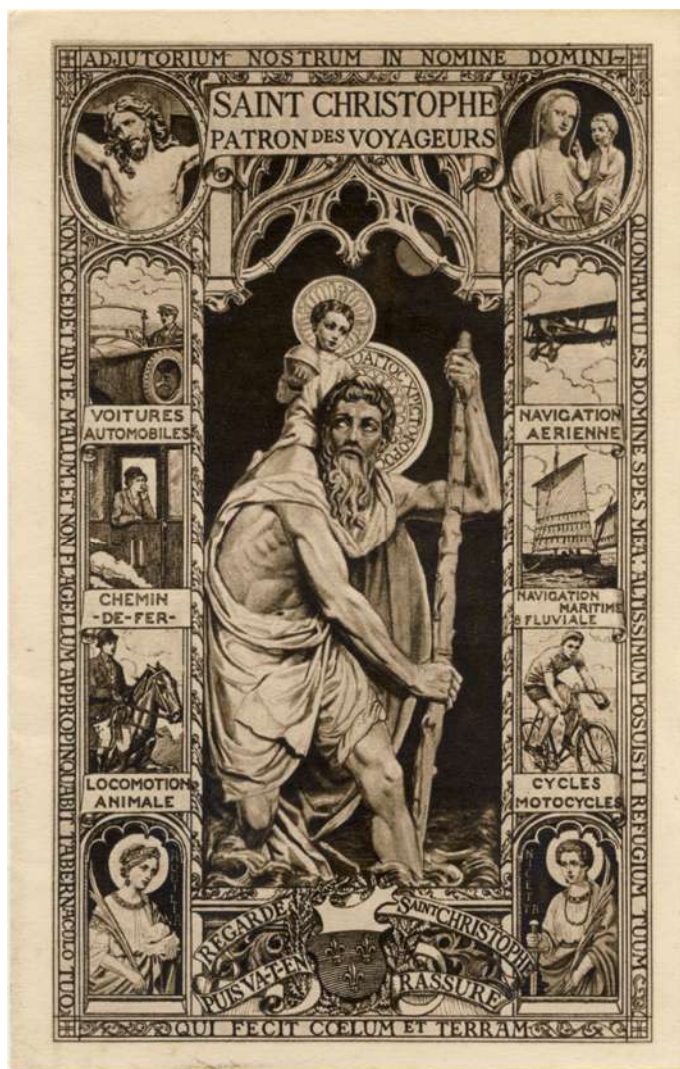
Stoffen bedevaartsvaantje, Heverlee-Leuven – St.-Antoniuskerk – 5^e Wijding van voertuigen op zondag 3 juli 1949 – afmetingen: 24,5 × 36 cm – in rode kleur gedrukt op een vilten doek, eenzijdig – schaal 30%

Bij zo'n wijding werden prentjes, vaantjes en medailles uitgedeeld of verkocht. Het zijn deze religieuze medailles die we hier van dichtbij zullen bekijken in het bijzonder die medailles met een *auto-mobile*. Ik heb gepoogd deze chronologisch te ordenen, wat niet eenvoudig is daar er geen data op voorkomen en de karakteristieke design van de diverse automerken soms maar elementair wordt weergegeven, waardoor ze vaak zo op elkaar lijken. Haal uw inspiratie bijvoorbeeld in het museum *Auto World Brussels* ^[14] om ze trachten te onderscheiden of uit elkaar te houden. Ik ben eerder geneigd aan onze eigen autowereld te denken, een auto die in deze periode (eerste helft 20ste eeuw) in volle ontwikkeling is, de gekende Belgische *Minerva* ^[15]. Houd er ook rekening mee dat met de twee wereldoorlogen de hele medaille-industrie ter zijde was geschoven.

Zo kennen we Sint-Christoffel als de beschermheilige van de reizigers, weergegeven op een prentje van 1928 te Saint-Riquier (Frankrijk) met de verschillende vormen van reizen of onderweg-zijn.

^[14] J. KIPÉLIAN & A. VAN DEN ABEELE, *Autoworld Brussels*, z.d. [1985?], 167 p.

^[15] Y. & J. KUPELIAN, *Minerva*, Leuven, 1985, 179 p.

Prentje van Sint-Christoffel, patroon van de reizigers – Saint-Riquier, 1928.
Verzameling Abdij Keizersberg, Leuven.

Links en rechts van de klassieke afbeelding van Sint-Christoffel zien we op dit prentje achtereenvolgens: *voitures automobiles* (auto's), *chemin-de-fer* (trein), *locomotion animale* (ruiter te paard), *navigation aérienne* (vliegtuig), *navigation maritime et fluviale* (schip), *cycles motocycles* (fietsen, brommers). En onderaan: **REGARDE SAINT CHRISTOPHE PUIS VA-T-EN RASSURÉ**. Afmetingen: 9 × 14 cm.

**CATALOGUS VAN CHRISTOFFEL-MEDAILLES, EERSTE HELFT VAN DE 20ste EEUW,
MET EEN AUTO-MOBILE ER OP AFGEBEELD**

De heilige Christoffel is steeds afgebeeld met het Jezuskindje op zijn schouders die de wereldbol draagt en steunend op een dikke hoge stok, ofwel naar links ofwel naar rechts door het water wadend. Een selectie.

1. rechthoekige medaille, onderaan versmallend, met draagoogje

Vz: Christoffel met stok, het Jezuskindje op zijn schouders dragend door het water

Kz: een stoomtrein en een open voiture met bestuurder

Afmetingen: 20 mm, met draagoogje: 24 mm.

- 2a. ronde medaille met oogje, koper

Vz: Christoffel *idem*, met tekst REGARDE St CHRISTOPHE • PUIS VA-T-EN RASURE •

Kz: open wagen (*voiture*) met spikes-wielen en twee personen: bestuurder en passagier; in landschap

Diameter: 18 mm, met oogje: 21 mm.

- 2b. ronde medaille met oogje, aluminium

Vz: Christoffel, *idem*

Kz: *idem*

Diameter: 19 mm, met oogje: 23 mm.

3a. grote ronde medaille met oogje, koper

Vz: Christoffel, *idem*, door water naar rechts, met tekst **St CHRISTOPHE PROTEGEZ NOUS**

Kz: open wagen met spike-banden, bestuurder met twee passagiers door landschap, onder een stralende zon

Diameter: 27 mm, met oogje: 30 mm.

3b. ronde medaille met oogje, wit metaal

Vz: Christoffel, *idem*

Kz: vliegtuig en open wagen in berglandschap

Diameter: 13 mm, met oogje 16 mm.

4a. ronde medaille met oogje, wit metaal

Vz: Christoffel, *idem*

Kz: open wagen, koppel met bestuurder, auto met volle wielen; in de lucht een vliegtuig

In verhoogde rand, de volgende tekst **REGARDE St CHRISTOPHE ★ PUIS VA-T-EN RASSURE ★**

Diameter: 22 mm, met oogje: 26 mm.

4b. kleinere ronde medaille met oogje, wit metaal

Vz: Christoffel, *idem*

Kz: idem als 4a

Diameter: 19 mm, met oogje: 23 mm.

5. achthoekige medaille, waarvan het bovenste deel omlijst, koper

Vz: Christoffel, *idem*

Kz: vliegtuig, trein en open voiture die door een viaduct rijdt

Diameter: 13 mm, met oogje: 21 mm.

6. ronde medaille, koper

Vz: Christoffel, *idem*, met de tekst REGARDE S^T CHRISTOPHE ET VA T'EN [*sic*] RASSUR^E

Kz: langwerpige auto met spike-wielen en een bestuurder

Diameter: 18 mm, met oogje: 22 mm.

7. getekende ronde medaille, wit metaal

Vz: Christoffel naar rechts, tekst **S^T CHRISTOPHE. P.N.** en getekend onderaan links: monogram **AP** en **BECKER**

Kz: auto met spike-wielen in een landschap met grote oude boom; twee personen in de open wagen

Diameter: 18 mm, met oogje: 22 mm.

8. kleine ronde medaille met oogje, wit metaal

Vz: Christoffel naar links

Kz: auto met twee personen, voor een oude boom (zie 7)

Diameter: 15 mm, met oogje 18 mm.

9a. driehoekige medaille met afgehoekte onderkant afgelijnd in een kader, koper

Vz: Christoffel, *idem*

Kz: auto zoals in 7 en 8, voor oude boom

Diameter: 15 mm, met oogje: 20 mm.

9b. Driehoekige medaille met afgehoekte onderkant, afgelijnd, in een kader, verzilverd koper, kleinere versie van 9a.

Vz: Christoffel, *idem* als 9a

Kz: *idem* als 9a

Diameter: 12 mm, met oogje: 16 mm.

Deze medailles met de nummers 7, 8, 9a en 9b hebben hun keerzijde gemeen: dezelfde open wagen op een brede baan voor een oude knoestige boom. De twee ronde medailles geven het volledige landschap weer, de langwerpige (driehoekige) medailles geven slechts een deel van dit landschap weer. Het landschap is gewoon naar de vorm van de medaille afgesneden. Dezelfde cliché werd her-

bruikt, al dan niet verkleind. Wel merkwaardig is de wisselende voorzijde. Enkel de langwerpige driehoekige medailles hebben eenzelfde Christoffel gemeen; de ronde hebben telkens een andere afbeelding van de heilige Christoffel, waaronder de creatie door Becker (medaille nummer 7).

10. kleine ronde medaille, wit metaal

Vz: Christoffel met Jezuskindje op zijn schouders met zijn grote stok stappen door het water

Kz: open wagon, bestuurder moeilijk te onderscheiden, onderaan in een bosrijk landschap met hoge bomen en rots. In de buitenrand: REGARDE S^T CHRISTOPHE ET VA T'EN [*sic*] RASSURE

Diameter: 12 mm, met oogje: 15 mm.

11. kleine ronde medaille, wit metaal

Vz: Christoffel idem klassieke afbeelding

Kz: stoomtrein op verhoogde berm; onderaan een open wagon aan de viaduct

Diameter: 15 mm, met oogje: 18 mm.

12. ronde medaille met in de versierde rand, inlopende lussen zowel op de voor- de als keerzijde, aluminium

Vz: Christoffel, *idem*

Kz: open wagon met bestuurder en koppel achterin, rijdend in een bosrijk landschap met dennenbomen

Diameter: 19 mm, met oogje: 22 mm.

13. kleine ronde medaille, wit metaal

Vz: Christoffel, *idem*

Kz: een auto met een gesloten carrosserie rijdend in een berglandschap. We zien de bestuurder en twee reizigers. Onderaan op de afslag REGARDE S^T CHRISTOPHE | PUIS PARS | RASSURE

Diameter: 13 mm, met oogje: 17 mm.

14a. Ronde medaille, aluminium

Vz: Christoffel, *idem*

Kz: auto met bestuurder en twee passagiers voor een wijds landschap. In de rand van deze medaille volgende tekst REGARDE S^T CHRISTOPHE ★ PUIS VA-T-EN RASSURE ★

Diameter: 17 mm, met oogje: 20 mm.

14b. ronde kleine medaille, aluminium: kleinere versie van 14a

Vz: Christoffel, *idem* als 14a

Kz: *idem* als 14a

Diameter: 13 mm, met oogje: 16 mm.

15a en b vormen opnieuw een reeks (twee verschillende groottes), ook langs de voorzijde werd dezelfde afbeelding van Christoffel gebruikt. Hier zien we voor

het eerst een nieuw type van auto, een soort gesloten Amerikaanse wagen, berline, met brede volle banden.

15a. Ronde medaille, wit metaal

Vz: gekartelde rand met klassieke voorstelling van Christoffel

Kz: auto (van het type Buick of Studebaker) op een slingerende weg doorheen het bos, met hoge ruim vertakte boom en bovenaan een vliegtuig; de afbeelding is omhoog

Diameter: 23 mm, met oogje (eerder rechthoekig): 26,5 mm.

15b. Ronde medaille, verzilverd koper

Vz: hoge rand, zelfde afbeelding als 15a

Kz: het tafereel is over het gehele veld weergegeven; geen rand zoals bij 15a, zodat de afbeelding groter is weergegeven

Diameter: 23 mm, met oogje: 28 mm.

16. langwerpige medaille, dubbel omhoog aan de onderzijde, geel koper. In de bovenste rand werd een opening geboord (draagoog). Nogal afgesleten.

Vz: Christoffel, idem, klassieke voorstelling

Kz: een gelijkaardige auto als bij medailles 15a-b, op een bosweg onder een hoge boom

Diameter: 22 mm, met oogje: 30 mm.

17. kleine achthoekige medaille, wit metaal

Vz: Christoffel, *idem*, klassieke voorstelling met aan de binnenrand REGARDE ST CHRISTOPHE ET PUIS VA-T-EN RASSURE. Getekend: SCHRUDIN

Kz: een auto op een platform met onderaan bloemen en achteraan een landschap

Diameter: 13 mm, met oogje: 15 mm.

18. ronde medaille, aluminium

Vz: klassieke voorstelling in uitgespaard veld met tekst + SAINT + CHRISTOPHE

Kz: in een gelobte uitsparing een moderne sportwagen op een racebaan.

Diameter: 18 mm, met oogje: 21 mm.

19. ronde medaille met modernere tekening, aluminium

Vz: klassieke voorstelling: modernere tekening en tekst **SAINT CHRISTOPHE – PROTEGEZ-NOUS**

Kz: horizontaal onder elkaar afgebeeld: een vliegtuig, een trein met drie wagons, daaronder een groot stoomschip met drie schouwen en onderaan een lange Amerikaanse slee

Diameter: 18 mm, met oogje: 22 mm.

20. medaille met oorlogstank, Bastogne, 1944

Vz: Christoffel met Jezuskindje in 't water, rechts een bliksem, links een kerkje

Kz: een oorlogstank op rupsbanden, vooraan op de flank een ster; daaronder:
NUTS CITY 1944 | BASTOGNE. Boven deze tank, rechts een
 kleine instempeling: **AUDETE(?) | 1 | HOLLAND**

Diameter: 28 mm, met oogje: 31 mm.

We hebben een selectie gemaakt uit honderden religieuze medailles, toegewijd aan Sint-Christoffel, de beschermheilige van de reizigers, en hebben ons vooral toegespitst op het vervoer, de *auto-mobile* (mijn grootouders spraken nog over een *automobile* – dit woord is thans volledig in onbruik geraakt en spreken we courant over een auto). Zo konden we er uiteindelijk enkele tientallen overhouden die we hier weergeven. Zoals in de inleiding gesteld, konden we de verschillende types van auto's moeilijk onderscheiden omdat ze oppervlakkig en gestyleerd werden weergegeven. Toch menen we enkele types van auto's te kunnen herkennen zoals een Bugatti, Ford, Minerva, Mercedes of een Amerikaanse slee, en dit dan voor de eerste helft van de 20ste eeuw. We zien duidelijk dat deze medailles mee-evolueren met de mode, namelijk het veranderend en evoluerend auto-type, en dit voornamelijk van net vóór WO I tot halfweg de 20ste eeuw.

Ook opvallend is dat we voor de laatste helft van vorige eeuw weinig of geen specifieke *automobile*-medailles meer terugvinden, we kennen dan enkel nog de eerder algemene Christoffel-medailles in alle maten en metalen, zelfs gemailleerd.

Zoals we reeds eerder bij andere medailles constateerden, zo bijvoorbeeld bij de Benedictusmedaille ^[16], werden verschillende medailles in serie gemaakt van klein naar groot. Evenwel, hier bij de Christoffelmedaille is dit toch vrij beperkt gebleven, hier kennen we medailles in twee, misschien maar in drie verschillende groottes.

[16] Luc VAN EECKHOUDT, *Penningen en medailles van de Heilige Vader Benedictus (480-547) uit de 19de en 20ste eeuw. Een bijdrage tot de religieuze numismatiek*, in Jaarboek EGMP, 2012, p. 121 e.v.

De inscripties of teksten die we hier tegenkwamen waren voornamelijk in het Frans. Ik ken geen Nederlandstalige inscripties. We komen wel een hele gamma Nederlandstalige Christoffel-medailles tegen, doch dan zonder automobile.

De inscripties zijn vrij gelijkaardig:

Regarde St. Christophe va-t-en rassuré ^[17]

Regarde St. Christophe et va-t-en rassuré

Regarde St. Christophe puis va-t-en rassuré

Regarde St. Christophe puis pars rassuré

of: St. Christophe protégez-nous.

De Nederlandstalige medailles melden vaak: Heilige Kristoffel bescherm ons.

Twee medailles zijn getekend nl. Becker en Schrudin, wat toch vrij miniem is. Elke medaille heeft een draaigoogje bovenaan op- of ingewerkt. Enkel bij een grotere medaille was er bovenaan een gaatje geperforeerd.

We hebben geen kennis van grote Christoffelmedailles of -penningen. De omvang werd waarschijnlijk beperkt om praktische redenen, namelijk omdat deze medailles gedragen werden of bij een sleutelbos gevoegd of in de wagen werden opgehangen.

De heilige Christoffel is nog steeds een populaire heilige bij zegening van auto's, fietsen, allerlei rijwielen, zelfs vliegtuigen en schepen, alsook voor de gewone reizigers. Zo kennen we bijvoorbeeld de zegening van de weggebruikers met Christoffelkermis aan de Sint-Christoffelkerk te Evergem, of de autozegening aan de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek te Scherpenheuvel, en nog zovele andere voorbeelden.

Ik bedank heel in het bijzonder Jos De Winter uit Lovenjoel en D^{om} Guibert OSB, archivaris-bibliothecaris van de Abdij Keizersberg voor hun bereidwillige medewerking en het ter beschikking stellen van hun documentatie en medailles voor deze publicatie.

De meeste medailles, alsook de bedevaartsvaantjes, komen uit het Munten- en Penningenkabinet en de bibliotheek ten Langveld, Hakendover.

ten Langveld, Hakendover, feestdag van Sint-Christoffel 2015.

^[17] Soms verkeerdelijk gespeld als *va t'en*.